

Медіація в Україні: мистецтво мирного вирішення спорів

Медіація, як спосіб альтернативного вирішення конфліктів, стає все більш актуальною в сучасному українському суспільстві. Її суть полягає у добровільному вирішенні спору за допомогою нейтрального посередника – медіатора. Основна мета книги – ознайомити читача з принципами, законодавством, процесом та практичним застосуванням медіації в Україні. Книга призначена для юристів, психологів, студентів та широкої аудиторії, яка прагне ефективно вирішувати конфлікти без звернення до суду

МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ

МИСТЕЦТВО МИРНОГО
ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Видавничий дім
«Центр української літератури»
Київ – 2026

Людмила Григоренко – адвокат, фахівець у сфері медіації, авторка видань про право та врегулювання спорів; активно працює над розвитком культури мирного вирішення конфліктів в Україні, сприяє популяризації медіації серед юристів, освітян і громадськості.

Г 70 Медіація в Україні: мистецтво мирного вирішення спорів. / Л. Григоренко. – Київ: Видавничий дім «Центр української літератури», 2026. – 74 с.

ISBN 978-617-8783-27-3

Медіація, як спосіб альтернативного вирішення конфліктів, стає все більш актуальною в сучасному українському суспільстві. Її суть полягає у добровільному вирішенні спору за допомогою нейтрального посередника – медіатора. Основна мета книги – ознайомити читача з принципами, законодавством, процесом та практичним застосуванням медіації в Україні. Книга призначена для юристів, психологів, студентів та широкої аудиторії, яка прагне ефективно вирішувати конфлікти без звернення до суду.

ISBN 978-617-8783-27-3

© Людмила Григоренко, 2026

© Видавничий дім «Центр української літератури», 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
<i>Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕДІАЦІЇ</i>	<i>9</i>
1.1. Поняття та суть медіації	9
1.2. Принципи медіації	10
1.3. Функції та моделі медіації	10
1.4. Етапи медіаційного процесу	11
1.5. Роль медіатора: навички, етика, компетентності	11
1.6. Медіація як частина системи альтернативного вирішення спорів (ADR)	12
<i>Розділ 2. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ В НОТАРІАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	<i>13</i>
2.1. Нормативно-правова база медіації та її застосування нотаріусами	13
2.2. Місце нотаріуса в системі медіації	15
2.3. Межі повноважень нотаріуса як медіатора	16
2.4. Юридичні наслідки медіаційних домовленостей	17
2.5. Конфіденційність у нотаріальній медіації	17
2.6. Доказова сила медіаційної угоди	18
<i>Розділ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАЦІЇ ДЛЯ НОТАРІУСА ..</i>	<i>19</i>
3.1. Алгоритм організації медіаційної процедури нотаріусом	19
3.2. Підготовка нотаріальної контори до проведення медіацій	22
3.3. Психологічні та комунікативні методики для нотаріуса	23
3.4. Ведення переговорів і трансформація конфлікту	24
3.5. Взаємодія з учасниками правовідносин	25

3.6. Особливі випадки: емоційні, затяжні, багатосторонні конфлікти	25
Розділ 4. МЕДІАЦІЯ У РІЗНИХ СФЕРАХ НОТАРІАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	27
4.1. Спадкові спори	27
4.2. Сімейні та шлюбно-сімейні спори	29
4.3. Корпоративні та бізнес-конфлікти	30
4.4. Відчуження майна та операції з нерухомістю	31
4.5. Договірні спори	32
4.6. Виконавчі написи та попередження конфліктів	33
Розділ 5. ПРАКТИКУМ: СИТУАЦІЙНІ КЕЙСИ.....	34
5.1. Кейс «Поділ спадкового майна між братами»	34
5.2. Кейс «Спір подружжя щодо часток у квартирі».....	36
5.3. Кейс «Конфлікт між бізнес-партнерами при створенні статуту»	37
5.4. Кейс «Зустрічні претензії сторін при укладенні договору купівлі-продажу»	38
5.5. Кейс «Обтяження на майно: суперечка між власником і кредитором»	40
Розділ 6. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ.....	42
6.1. Коротка пам'ятка для нотаріуса-медіатора	42
6.2. Контрольні списки (check-lists) підготовки до медіації.....	43
6.3. Комунікативні техніки медіатора	44
6.4. Стандарти професійної етики нотаріуса-медіатора ...	46
6.5. Питання для самоперевірки нотаріуса- медіатора	47
6.6. Типові помилки та способи їх уникнення.....	47
Розділ 7. ДОКУМЕНТИ МЕДІАЦІЇ (зразки).....	49
7.1. Зразок договору про проведення медіації	49
7.2. Зразок інформованої згоди учасника медіації	52

7.3. Зразок протоколу медіаційного засідання	53
7.4. Зразок медіаційної угоди	54
7.5. Додаткові додатки та форми	56
<i>Розділ 8. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ</i>	<i>57</i>
8.1. Тести з вибором однієї правильної відповіді.....	57
8.2. Тести з вибором кількох правильних відповідей	60
8.3. Відкриті запитання (коротка відповідь – 2–5 речень).....	61
8.4. Ситуаційні завдання (кейсові тести)	62
8.5. Комбіновані тести підвищеної складності	64
<i>Розділ 9. ВИСНОВКИ</i>	<i>66</i>
<i>Розділ 10. ДОДАТКИ</i>	<i>69</i>
10.1. Нормативно-правові акти.....	69
10.2. Схеми та таблиці.....	70
10.3. Словник термінів	71
10.4. Корисні ресурси.....	71
10.5. Додаткові форми та шаблони	72

ПЕРЕДМОВА

Медіація, як спосіб альтернативного вирішення конфліктів, має давню історію у світі. Її суть полягає у добровільному вирішенні спору за допомогою нейтрального посередника медіатора, який допомагає сторонам знайти взаємовигідне рішення. В різних країнах медіація застосовувалася ще в давні часи для врегулювання сімейних, торгових та суспільних конфліктів.

В Україні розвиток медіації почався порівняно недавно. Перші ініціативи пов'язані з необхідністю зменшити навантаження на судову систему та забезпечити більш ефективне вирішення спорів. На початку 2000-х років з'явилися перші приватні центри медіації, а юридичні факультети почали вводити курси з альтернативного вирішення конфліктів.

Значним кроком став Закон України «Про медіацію» (2019 р.), який формалізував статус медіатора, встановив права та обов'язки сторін, а також забезпечив правові рамки для проведення медіації. Важливим є також вплив міжнародного досвіду: Європейський

Союз, США, Канада та інші країни надали практичні моделі та стандарти, які Україна адаптувала для своєї системи.

Сьогодні медіація в Україні активно розвивається у різних сферах: сімейних спорах, бізнес-конфліктах, трудових суперечках та навіть у громадських конфліктах.

Популярність медіації зростає завдяки її ефективності, збереженню відносин між сторонами та економії часу і ресурсів.

Медіація в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, ключовим серед яких є Закон України «Про медіацію». Закон встановлює, що медіація – це добровільний процес, у якому нейтральна особа допомагає сторонам.

Крім того, Україна враховує міжнародні стандарти медіації, такі як принципи Конвенції ООН про міжнародне вирішення спорів, що дозволяє інтегрувати досвід інших країн та підвищує ефективність процесу.

Практика показує, що законодавче регулювання створює основу для розвитку професійної медіації та підвищує довіру до цього процесу серед громадян та бізнесу. Ефективна медіація залежить не лише від законів, але й від кваліфікації медіаторів, готовності сторін до конструктивного діалогу та підтримки державних та громадських інституцій.

Українські медіатори орієнтуються на міжнародні стандарти:

- Принципи Європейської федерації медіаторів.
- Стандарти ООН щодо міжнародної комерційної та міжкультурної медіації.
- Використання кейсів та методик, успішних у країнах ЄС та Північної Америки.

Це дозволяє інтегрувати міжнародний досвід та підвищити ефективність української практики.

Освіта та розвиток медіаторів гарантує їхню компетентність для роботи з судами та приватними клієнтами.

Додаткові кваліфікації: спеціалізація у сімейній, бізнесовій або трудовій медіації.

Успішний медіатор не лише розуміє законодавство, а й володіє психологічними техніками, комунікаційними навичками та етичними принципами.

Для офіційного визнання медіатором необхідно пройти навчання та скласти тест на знання законодавства та методик медіації.

Сертифіковані медіатори включаються до Реєстру медіаторів України.

Медіація у суспільстві та бізнесі показує, що конфлікти можна вирішувати мирно, швидко та економно. Вона допомагає будувати культуру діалогу, підвищує довіру та сприяє розвитку громадянського суспільства.

МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ

МИСТЕЦТВО МИРНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Підписано до друку 29.12.2025 р. Формат 60х84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Calibri.
Ум. друк. арк. 8,17.

ТОВ Видавничий дім «Центр української літератури»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 8454 від 19.09.2025 р.

Перейти на сайт →